

Kursbeskrivning, Rättshistoria (9 hp), vt 2020

Allmänt om kursen

Innehåll och målsättning

Kursen i rättshistoria omfattar 9 högskolepoäng och läses under A-delen av termin 6. Under termin 6 ska studenten förvärva kunskap om rättens dynamiska karaktär och särart ur ett historiskt och komparativt perspektiv. Terminens kurser ska vidare ge fördjupade insikter i rättsvetenskaplig teoribildning, juridisk metod och andra för rättsanvändning och rättsbildning relevanta metoder. Målet är att studenten ska förvärva ett medvetet förhållningssätt till frågor som rör rättens roll, funktion, utveckling och etiska kvaliteter samt juristrollen.

I juristutbildningen skolas studenten huvudsakligen i den rättsdogmatiska metoden, d.v.s. i konsten att slå fast vad som här och nu är gällande rätt. På detta sätt begränsas juristens perspektiv på rätten till att endast avse det som fixerats i en eller flera rättskällor. För rättshistorikern är det istället främst rättsutvecklingen – kopplingen mellan det som har varit, det som är och det som kommer att ske – som är av intresse. I synnerhet intresserar sig rättshistoriker för de krafter som driver rättens utveckling framåt. Ett sådant synsätt är emellertid inte oförenligt med ett intresse för den gällande rätten, då det rättshistoriska perspektivet kan ge närmare insikter i den gällande rätten och till och med ge en fingervisning om vartåt utvecklingen är på väg.

I kursen Rättshistoria läggs särskild fokus på rättsvetenskapens och den juridiska metodlärans utveckling. Det finns flera skäl till detta val. Rättshistorien utgör ett mycket stort forsknings- och undervisningsområde, vilket innebär att kursen måste avgränsas till de delar som bedöms vara av särskild betydelse för juristutbildningen. Med tanke på att juristutbildningen ytterst har till syfte att bibringa studenten juridiska metodkunskaper och -färdigheter, så är valet av den juridiska metodläran som föremål för den rättshistoriska analysen tämligen självklar. I kursen ges således en bild av juristrollens utveckling från den romerska rätten till 1900-talets början. Den juridiska metodläran återfinns huvudsakligen i den rättsvetenskapliga litteraturen. Det är rättsvetenskapsmännen som med utgångspunkt i sin syn på rätten och juridiken har utvecklat den juridiska metoden. Juristrollens utveckling måste således analyseras ur ett rättsvetenskapligt perspektiv, som i sin tur endast kan förstås som ett specialfall av det allmänvetenskapliga perspektivet.

I jämförelse med den materiella rätten tenderar den juridiska metodläran att förändras relativt långsamt, vilket ibland felaktigt har uppfattats som ett bevis för att juristrollen skulle vara mer eller mindre oföränderlig. I själva verket avviker dagens juridiska metod i många avseenden från det sätt på vilket jurister på 1700-talet löste juridiska problem. I kursen ges därför inblickar i juristrollens utveckling från 1700-talets början till 1900-talet. Särskild fokus är lagd på 1800-talet då den moderna juristrollen växte fram.

För tillträde till undervisning och examination krävs godkända resultat i de kurser som ingår i första, andra, tredje och fjärde terminen samt godkänt resultat i Processrätt.

Förväntade studieresultat

Kunskap och förståelse

Efter genomgången kurs förväntas studenten kunna:

- visa kunskap i och förståelse av rättsvetenskapliga och juridiska metodlärar inbegripet dessa lärors historiska och teoretiska förutsättningar, och
- visa kännedom om den romerska rättens struktur samt den romerskrättsliga metoden och dess påverkan på modern västerländsk rätt.

Färdighet och förmåga

Efter genomgången kurs förväntas studenten kunna:

- visa förmåga att i självständigt, kritiskt och systematiskt analysera juridiska frågeställningar och juridisk argumentation med utgångspunkt i olika historiska rättsvetenskapliga metodlärar, och
- inom givna tidsramar planera och författa en rättsutredning i romersk rätt samt relatera denna till svensk rätt.

Värderingsförmåga och förhållningssätt

Efter genomgången kurs förväntas studenten kunna:

- visa förmåga att, med utgångspunkt i angivna bedömningsgrunder, bedöma styrkor och svagheter i den egna argumentationen avseende frågeställningar inom kursens ämnesområde för att därigenom kunna utveckla kognitiva strategier på det aktuella kunskapsområdet, och
- självständigt och kritiskt bedöma och värdera de olika metodlärornas vetenskapliga grund samt hur dessa påverkat juridiken och samhället i övrigt.

Pedagogiken

Undervisningen sker i form av föreläsningar, gruppövningar och seminarier. Kursens pedagogiska metod bygger på det sokratiska idealet. Tanken är att läraren i dialog med studenterna ska utveckla en större insikt i juridikens och rättsvetenskapens olika metodfrågor. Under kursens gång ska studenten uppmuntras till att i allt högre grad ta ett självständigt ansvar för sin och gruppens färdighetsutveckling. Slutpunkten i denna process består i de inslag medlärande (*co-teaching*) som återfinns i kursens seminarieblock. Detta innebär att en grupp studenter undervisar sina kurskamrater tillsammans med seminarieledaren.

Målet med den pedagogiska dialogen och medlärandet är att ge studenten insikter i den juridiska argumentationens särart och utveckling, förmåga att använda dessa insikter i olika sammanhang och områden samt stimulera till ett kritiskt förhållningssätt till rättssystemet och juristrollen.

Examinationen följer samma pedagogiska ideal. Med hänsyn till att den pedagogiska målsättningen är att utveckla förmågan att analysera juridiska och rättsliga problem samt att argumentera för deras lösning är det viktigt att nå utöver den rena faktainhämtningen och fokusera på färdighetsträning. En sådan, mer aktiv inlärningsstrategi gynnas av att arbeta i

grupp tillsammans med en eller flera studiekamrater. Tillsammans kan man mer effektivt analysera juridiska problemställningar och testa olika lösningsalternativ.

Närmare om kursens uppbyggnad

Romersk rätt

De romerska juristerna har under historiens gång beundrats inte endast för sin logiska stringens utan även för sin förmåga att knyta an till det praktiska rättslivets behov. Deras metod att i enskilda fall koppla samman rättens teori och praxis har av senare tiders jurister betraktats som ett ideal. Friedrich Carl von Savigny (1779-1861), historiska skolans grundare, framhöll att de romerska juristernas mästerskap just bestod i att de förstod att i ett enskilt rättsfall se en allmän princip och omvänt att de förstod att levandegöra den allmänna principen i praktisk tillämpning. I denna mening har studiet av romersk rätt ett stort pedagogiskt värde. En analys av de romerska juristernas utlåtanden kan ofta lära oss mer om juridisk kreativitet och skarpsinne än moderna rättsvetenskapliga monografier. Ur denna synvinkel kan den romerska rätten tjäna som en juridikens grammatik. Den hjälper oss att komma nära svaret på frågan vad som i grunden är kännetecknande för juridiken.

Kursmomentet i romersk rätt är en fördjupning och utveckling av den metod och de färdigheter som studenterna har tillgodogjort sig tidigare under utbildningen. Studiet av de romerska juristernas sätt att argumentera och lösa juridiska problem innebär ett medvetandegörande av den juridiska metodens betydelse i allmänhet. Därtill kommer att de romerska juristernas metod präglades av den romerska rättens strukturella särdrag, vilket gör att den skiljer sig från en modern juridisk metod. Detta utvecklar förmågan att inte bara analysera utan också värdera olika metoders lämplighet.

Studiet av den romerska rätten erbjuder således även ett komparativt perspektiv. Komparationen kan därvidlag sägas vara dubbel i den meningen att den rör sig på ett såväl tidsligt som rumsligt plan. Även om vissa grunder i den romerska rätten känns igen i den moderna civilrätten, uppvisar den i förhållande till den moderna rätten en rad särskiljande drag. Det innebär att studenten ställs inför en i flera hänseenden främmande rättsordning, som inte endast ger en inblick i den romerska rättens särart utan som även ger en djupare kunskap och förståelse av den moderna juridiken. I undervisningen ges därför en översikt över den romerska rätten, både allmänt om de olika rättskällorna och mer specifikt om den romerska rättens innehåll, med fokus på de s.k. klassiska romerska juristernas metod. Därtill ligger tonvikten vid mekanismer i den romerska rättens historiska utveckling, och olikheter respektive likheter med modern svensk rätt.

Rättsvetenskapens och den juridiska metodlärans historia

Naturrättsläran

Denna del av kursen ska ge insikt i den juridiska metodlärans utveckling från antiken fram till 1800-talets början. Under denna långa epok var den s.k. väsensmetafysiska kunskapsteorin rådande och den gav de teoretiska förutsättningarna för den ”äldre” juridiska metodlärans, den s.k. naturrättsläran.

Utgångspunkten är den teoretiska filosofins (kunskapsteorins) historia från antiken till upplysningen, d.v.s. andra halvan av 1700-talet. Fokus ligger dock inte på enskilda filosofer utan istället på hur synen på kunskap och vetenskap har utvecklats över tid. Målet med studierna är att uppnå en förståelse av de olika skeendena och momenten i utvecklingen av en filosofisk grund för naturrättsläran.

Rättspositivismen

I detta kursmoment behandlas inledningsvis de kunskapsteoretiska förutsättningarna för rättspositivismen. Filosofen Immanuel Kants kritik av väsensmetafysikens kunskapsteori bildar härvidlag utgångspunkten. Därefter presenteras den kunskapsteoretiska utvecklingen inom filosofin såsom den kom till uttryck hos de s.k. efterkantianska idealisterna eller föreningsfilosoferna.

Historiska skolan

Med utgångspunkt i de kunskapsteoretiska förutsättningarna för rättspositivismen behandlas därefter den första rättspositivistiska skolbildningen, den s.k. historiska skolan, som i hög grad har kommit att präglade den svenska juristrollens och juridiska metodlärans utveckling. Undervisningen berör inledningsvis de rådande samhällsförhållandena vid skolans uppkomst under 1800-talets första hälft. Det är särskilt skolans kritik av det naturrättsliga vetenskapsidealet som är föremål för intresse. Analysen av historiska skolans metodlära sker i ljuset av den s.k. organiska historieuppfattningen, som utgjorde grunden för dess syn på rättsbildning och rättstillämpning.

Begreppsjurisprudensen och juridisk begreppsbildning

Den historiska skolan avlöstes så småningom av den s.k. *konstruktiva* eller *produktiva* jurisprudence, en metodriktning som idag är mer känd under beteckningen *begreppsjurisprudensen*. Denna metodlära behandlas översiktligt i undervisningen, främst på grund av att dess rätts- och systemuppfattning avviker från historiska skolan. Begreppsjurisprudensen strävade efter en ren juridik, frikopplad från rättsens historiska element. Frågan som då diskuteras är om denna inriktning skulle kunna medföra att teoribildningen frikopplas från det praktiska rättslivet.

Kritiken av rättspositivismen

Det avslutande momentet i studiet av rättsvetenskapens och den juridiska metodlärans historia kan sammanfattas under rubriken "Kritiken av rättspositivismen". Att diskutera alla olika alternativ till rättspositivismen som varit aktuella under 1900-talet låter sig inte göras ens översiktligt inom ramen för undervisningen. Fokus ligger därför på det skarpaste uttrycket av denna kritik, den s.k. *neo-naturrätten*, som kan sägas ha fått sitt genombrott i och genom de Nürnberg-tribunaler som följde på Nazitysklands fall år 1945. *Neo-naturrätten* har därefter kommit till uttryck bland annat i utvecklingen av ett system för säkerställande av mänskliga rättigheter.

Internationella och komparativa inslag i kursen

Rättshistoria är ett internationellt ämne

Alltsedan medeltiden har den svenska rättsutvecklingen varit underkastad kraftiga influenser från andra europeiska rättsordningar. Den katolska kyrkans universalistiska strävanden förde in Sverige i en kanoniskrättslig gemenskap som kom att bestämma den svenska rättsutvecklingen under flera hundra år. Vid sidan av den kanoniska rätten var det receptionen av den romerska rätten som medförde såväl en materiellrättslig förnyelse som ett rättsvetenskapligt betraktelsesätt. En universell juridisk litteratur, en *jurisprudentia universalis*, växte fram under den nya tiden, d.v.s. från 1500-talet, som med den aristoteliska filosofin som grund gav rättsstudiet en vetenskaplig prägel. Författarna skrev på latin, tidens lärda språk, vilket innebar att den var tillgänglig för alla jurister oavsett nationell tillhörighet. I Sverige, där den inhemska juridiska litteraturen hade en ytterst begränsad omfattning, kunde man således, i en tid när juristerna i allt högre grad professionaliserades, hämta inspiration hos utländska författare. Under 1700-talet gick utvecklingen visserligen mot en upplösning av den gränsöverskridande jurisprudensen, den s.k. klassiska naturrettsläran, men det innebar inte att influenserna och lånen från utlandet upphörde. I Sverige etablerades under 1800-talet en ny syn på rätt och juridik, som hade sina rötter i den tyska historiska skolan. Inflytande från tysk rättsvetenskap och lagstiftning var under århundradet så starkt och djupt gripande att man utan överdrift kan hävda att den spirande svenska rättsvetenskapen utgjorde en filial till den tyska. Det var vanligt att de svenska akademiska juristerna reste till Tyskland för att ta del av de senaste rönen inom sin vetenskap. Väl hemma i Sverige använde de sina erfarenheter och kunskaper om den tyska juridiken till att utforma begrepp och doktriner på företrädesvis den svenska förmögenhetsrättens område. Resultaten av deras kreativitet genomsyrar fortfarande den svenska rätten. Sammanfattningsvis kan man konstatera att en djupare förståelse av den svenska rättsutvecklingen därför är omöjlig utan ett internationellt perspektiv. I rättshistoriekursen fokuseras därför kopplingen mellan den nationella svenska och den internationella rättsutvecklingen.

Särskilt om romersk rätt

Den romerska rätten har haft en central betydelse för den kontinentaleuropeiska obligations- och sakrätten. Även den nordiska rättsfamiljen har i sin utveckling präglats av den romerska rätten – låt vara i huvudsak förmedlad av de tyska 1800-talsjuristerna. Vidare kan man konstatera vittgående paralleller mellan den romerska rätten och den engelska *common law*-rätten. Framför allt har den romerska rättens aktionsrättsliga uppbyggnad varit förebildlig för den medeltida engelska *common law*. Spåren av de romerska influenserna är fortfarande skönjbara. Romersk rätt förmedlar med andra ord kunskaper som är gemensamma för en stor del av världens jurister. Elementära insikter i den romerska rättens grundläggande drag bidrar till en ökad förståelse av andra rättsordningar än den svenska.

Under senare år har den romerska rätten återigen hamnat i blickfånget för juristernas intresse. Det är särskilt den romerska rättens roll i den pågående internationaliseringen som uppmärksammas. Inte minst inom ramen för arbetet att skapa en enhetlig förmögenhetsrätt för den europeiska gemenskapen framhålls den romerska rätten som en viktig byggsten. Med hänsyn till att de två stora rättsfamiljerna – *common law* respektive *civil law* – har romerskrättsliga rötter, kan den romerska rätten spela rollen av en förmedlande punkt i harmoniseringsarbetet.

Komparation i tid och rum

Studiet av romersk rätt och den juridiska metodlärans historia inbjuder till värdefulla komparativa analyser. Genom att jämföra likheter och skillnader såväl i rummet, mellan olika nationella rättsordningar, som i tiden, genom att jämföra olika stadier av rättens historiska utveckling, når man fördjupade insikter om vilka drivkrafter som ligger bakom rättsutvecklingen. Inte minst blir rättens koppling till samhällsutvecklingen i stort tydlig.

Kursmomenten romersk rätt och rättsvetenskapens och den juridiska metodlärans historia utgör genom sitt överbryggande av nations- och kulturgränser ett internationellt inslag i juristprogrammet.

Förhållandet till andra kurser och utbildningen i stort

Förhållandet till andra kurser och utbildningen i stort

Kursen i rättshistoria läses under juristprogrammets sjätte termin. Under denna termin förväntas studenten bl.a. förvärva en mycket god förmåga att tillämpa och att analysera den juridiska metoden och dess utveckling, samt att bedöma konsekvenserna av dess användning. Vidare ska studenten visa mycket god förmåga att analysera rättens dynamiska karaktär och särart utifrån ett historiskt och komparativt perspektiv, samt slutligen kunna utföra en självständig, systematisk och kritisk analys av en juridisk frågeställning med beaktande av relevanta vetenskapliga, sociala och internationella aspekter. Kravet på mycket god förmåga förutsätter goda förkunskaper avseende såväl den materiella rätten som den juridiska metoden, inklusive rättskällehantering.

Kursmomentet *Rättsvetenskapens och den juridiska metodlärans historia* syftar till att utveckla och fördjupa av de kunskaper om juridisk metod, som studenterna tillägnat sig främst under den första terminens kurser (Juridisk introduktionskurs, Europarätt och Statsrätt). Det erbjuder samtidigt ett annat, mer analytiskt perspektiv på de förmågor och färdigheter att korrekt tillämpa juridisk metod, som studenterna övat praktiskt, bl.a. i form av rättsfallsreferat, författande av promemorior och uppsatsskrivning, främst under kurserna Civilrätt A respektive C. Genom en teoretisk analys av juristens metodologiska verktyg når studenten en fördjupad förståelse såväl av den gängse juridiska metoden som av juristrollen. Kunskapen fördjupas ytterligare genom att dagens rådande metoduppfattning sätts i såväl historisk som internationell relief, både genom detta kursmomentets rättsgenetiska, eller utvecklingshistoriska angreppssätt, och under kursens andra huvudmoment, *romersk rätt*.

Momentet i romersk rätt förutsätter att studenterna har tillgodogjort sig både det materiella innehållet och de metodologiska och systematiska kunskaperna och färdigheterna från kurserna Civilrätt A, Civilrätt D och Processrätt. Vad gäller processrätten erbjuder insikterna i romersk rätt en kontrast: den för romersk rätt utmärkande frånvaron av en inre uppdelning mellan rättigheter och processrättsmedel blir begriplig först mot bakgrund av grundläggande kunskaper i modern svensk processrätt. Så till vida innebär momentet i romersk rätt en fördjupning av kunskaperna i processrätt.

De grundläggande färdigheter i komparativ metod, som studenterna förvärvat under kursen Europarätt, kommer nu att fördjupas och breddas till att omfatta inte endast förmågan till komparation mellan olika nationella rättsordningar utan även till komparation över tiden,

d.v.s. mellan olika historiska rättsordningar. De komparativa inslagen belyser samtidigt också rättens historiska och samhälleliga koppling.

Det rättsgenetiska perspektiv på rätten, som presenteras inom ramen för kursen, kan beskrivas som ett av flera möjliga externa perspektiv på rätten. Det rättsgenetiska perspektivet belyser särskilt rättens dynamiska eller historiska karaktär. Tidigare under utbildningen har studenterna stiftat bekantskap med andra externa perspektiv på rätten, exempelvis under kurserna Skatterätt (ekonomi) och Straffrätt (kriminologi). Under den sjunde terminen kommer ytterligare externa perspektiv att läggas till det historiska, nämligen det rättsfilosofiska (Allmän rättslära) och det tekniska (Rättsinformatik).

Krav på deltagande i undervisningen

Närvaro vid gruppundervisningen är för närvarande frivillig. Det är emellertid svårt att på egen hand tillägna sig de kunskaper och färdigheter som krävs för ett godkänt resultat vid examinationen. Med tanke på ämnets svårighetsgrad finns det således anledning att rekommendera samtliga studenter att aktivt närvara vid all undervisning som erbjuds i kursen. Samtliga kursmoment syftar till att förbereda studenten inför PM-skrivning och tentamen.

Följande undervisningstillfällen är dock obligatoriska

- Kursintroduktion och föreläsning om förberedelser till PM-arbetet i romersk rätt
- Seminarier med fallövningar i romersk rätt
- Samtliga seminarier i rättsvetenskapens och den juridiska metodlärans historia och slutseminarium

Notera att det krävs aktiv närvaro vid seminarierna inklusive fallövningarna. Med aktiv närvaro avses att studenten ska ha förberett sig enligt givna instruktioner och vara beredd att delta i aktiviteten. Dispens från närvarokravet vid ett (1) seminarietillfälle kan meddelas vid laga förfall. Studenten ska då fullgöra en pedagogiskt likvärdig uppgift som kompensation för frånvaron.

Dispens från obligatoriet söks hos kursadministratören. Ansökan ska normalt göras i förväg.

Registrering

Registreringen för förstagsregistrerade äger rum under centralt beslutade registreringsveckor (i början av varje termin).

Studenter som läser om kursen omregistrerar sig via kursadministrationen.

Gruppindelning

För att kunna anmäla dig till en grupp måste du vara registrerad på kursen. De studenter som inte har läst kursen tidigare har förtur till undervisningen. Information om tiden för registrering finns på Juridiska institutionens hemsida under rubriken Juristprogrammet/Befintlig student på

juristprogrammet/Registrering. För omregistrerade studenter finns det möjlighet att delta i gruppundervisningen endast i mån av plats samt efter principen ”först till kvarn.

Gruppanmälan sker på Stockholms universitets pedagogiska plattform, Athena.

Studieanvisningar

Kurslitteraturen framgår av litteraturlistan nedan. På den del av kursen som rör romersk rätt utgörs kurslitteraturen av *Romersk privaträtt* av Max Kaser. På den del av kursen som rör rättsvetenskapens och den juridiska metodlärans historia utgörs kurslitteraturen av Claes Peterson, *Introduktion till naturrättens historia* (kompendium) och Walter Wilhelm, *Den juridiska metodlärans utveckling under 1800-talet*. I Petersons kompendium behandlas naturrättsläran och dess kunskapsteoretiska utgångspunkter - den så kallade väsensmetafysiken. Wilhelms bok är en undersökning av framväxten av den första rättspositivistiska skolbildningen, den så kallade historiska skolan, samt begreppsjurisprudens. Det finns vidare ett kompendium knutet till den del av kursen som rör rättsvetenskapens och den juridiska metodlärans historia, med samma namn.

För den delen av kursen som rör rättsvetenskapens och den juridiska metodlärans historia är det lämpligt att börja med att läsa Instuderingsmaterial i kompendiet *Rättsvetenskapens och den juridiska metodlärans historia*. I instuderingsmaterialet finns läsanvisningar till kurslitteraturen av Peterson och Wilhelm samt instuderingsfrågor, exempel, samt en artikel och en övningsuppgift om begreppsjurisprudens. Det är således tänkt att instuderingsmaterialet ska studeras i ett växelspel med kurslitteraturen. I instuderingsmaterialet finns även diverse personporträtt av filosofer och rättsvetenskapsmän som har en koppling till utvecklingen på rättsvetenskapens och den juridiska metodlärans område. Det saknas dock anledning att memorera några uppgifter om dessa personer.

Det rekommenderas inte att börja läsa *Den juridiska metodlärans utveckling under 1800-talet*, av Walter Wilhelm, alltför tidigt. Studiet av Wilhelms bok underlättas av att man parallellt följer undervisningen om historiska skolan.

På kursen i rättshistoria finns inget behov av lagbok.

I kompendiet *Rättsvetenskapens och den juridiska metodlärans historia* består av i huvudsak fem delar, nämligen en del med seminariematerial, en del som innehåller texter som anknyter till rättsstatsföreläsningen, en del med övningsuppgifter, en del med extramaterial, samt en del med information inför tentamen.

Seminariematerialet utgör det samlade materialet till de seminarier som ingår på den delen av kursen. Övningsuppgifterna kan man med fördel vänta med tills dess att man har kommit igenom instuderingsmaterialet. Övningsuppgifterna är avsedda att användas i träningssyfte innan man börjar arbeta med lösningen av gamla tentamensfrågor. Meningen är att arbetet med instuderingsmaterialet ska medföra en progression i inläringen på kursen.

Litteraturlista

Kurslitteratur

Kaser, Max, Romersk privaträtt, 2 uppl., Jure Förlag, 2017. (Ca 701 sidor) Boken ska läsas översiktligt.

Peterson, Claes, En introduktion till naturrättens historia. Kompendium. (Det finns två upplagor med identiskt innehåll. Den äldre upplagan har 77 sidor, den nya 45 sidor.)

Wilhelm, Walter, Den juridiska metodlärans utveckling under 1800-talet, Norstedts Juridik, 1989. (112 sidor)

Tryckt kursmaterial

Kompendiet innehåller sex delar:

- * Instuderingsmaterial
- * Seminariematerial
- * Rättsstatsföreläsning
- * Övningsuppgifter
- * Extramaterial
- * Inför tentamen

Seminariematerialet i kompendiet innehåller material till samtliga seminarier i momentet *Rättsvetenskapens och den juridiska metodlärans historia*.

Innehållet i kompendiet kan variera över terminerna. Det rekommenderas att använda den upplaga som gäller för respektive termin. Då seminarierna utgör obligatoriska moment på kursen är det viktigt att alla studenter har det aktuella seminariematerialet.

Examination

Examinationen i rättshistoria sker dels genom en hemtentamen - en PM-uppgift – i romersk rätt, dels genom en skriftlig salstentamen i rättsvetenskapens och den juridiska metodlärans historia. För att bli godkänd på kursen fordras att samtliga lärandemål för kursen är uppfyllda.

Romersk rätt

Det romerskrättsliga momentet examineras i form av en PM-uppgift, som omfattar tre (3) sidor. När föreläsningarna och seminarierna i romersk rätt är avslutade tilldelas alla studenter en uppgift. Uppgiften består i att tolka en romersk juristtext samt göra en jämförelse mellan romerska rätt och modern svensk rätt.

PM-uppgiften i romersk rätt är en övning i rättsvetenskaplig analys som går ut på att identifiera rättsliga frågeställningar, finna tillämpliga rättsregler, samt formulera argument för olika lösningar.

Vid betygssättningen tar examinator hänsyn till flera faktorer. För det första måste analysen av citaten vara korrekt, i meningen att det stoff du väljer att behandla och den litteratur du tar upp är relevant för förståelsen av citatens innehåll. Detsamma gäller kopplingen av citaten till en mer allmän romerskrättslig kontext. För det andra ska framställningen vara begriplig och sammanhängande, utan överhoppade tankeled och ofullständiga resonemang. Framställningen ska vara lämpligt disponerad och språkligt korrekt. Det är med andra ord sådana krav som gäller för vilken rättsutredning eller PM som helst.

Bedömningen av promemorian sker efter följande bedömningsgrunder:

- ID Förmågan att identifiera den eller de juridiska frågeställningar som aktualiseras i den givna romerskrättsliga texten;
- FAK Faktakunskaperna i romersk rätt;
- SPRÅK Förmåga till korrekt och precis språkdräkt;
- DISP Svarets disposition, d.v.s. förmågan att föra en argumentation utan luckor, motsägelser och onödiga upprepningar;
- SJÄLV Förmågan att självständigt och kritiskt bedöma de konsekvenser och slutsatser som följer av den identifierade frågeställningen/problemformuleringen.

Vad gäller användningen av litteratur kan följande påpekas. Utgångspunkten är att Kasers framställning ska vara fullt tillräcklig för att lösa uppgiften. Det är givetvis tillåtet att konsultera och hänvisa till annan litteratur. Notera dock att betygssättningen utgår från ovan nämnda faktorer. Det är således kvaliteten på din argumentation som är avgörande vid betygssättningen. Kom också ihåg att uppgiften är att utföra en *självständig* analys, om än med *hjälp* av litteraturen. Förekommer litteraturcitat ska dessa beläggas med källhänvisning.

Undervisning samt kurslitteratur är till för att ge en överblick över den romerska rätten, som är nödvändig för att den förelagda uppgiften ska kunna lösas på ett tillfredsställande sätt.

Som underlag för PM-arbetet ska Max Kaser, Romersk privaträtt användas.

PM-uppgiften är obligatorisk och ska lösas individuellt.

PM-uppgiften bedöms enligt en fyrgradig betygsskala (U, B, Ba och AB). Det erhållna betyget sammanläggs med betyget på salstentamen i rättshistoria enligt nedan återgivna sammanvägningstabeller.

Ett godkänt resultat på promemorian är giltigt i fyra terminer exklusive innevarande termin.

Rättsvetenskapens och den juridiska metodlärans historia

Rättsvetenskapens och den juridiska metodlärans historia tenteras genom en salsskrivning som består av tre (3) essäfrågor.

Ett av de förväntade studieresultaten tar sikte på studenternas förmåga till metakognitiv reflektion och detta studieresultat examineras genom en metakognitiv uppgift (se nedan för vidare information)

Bedömningen av salstentamen sker efter följande bedömningsgrunder:

- ID Förmågan att identifiera den eller de frågeställningar som aktualiseras, d.v.s. svarets relevans i förhållande till den aktuella frågeställningen;
- FAK Faktakunskaperna i rättsvetenskapens och den juridiska metodlärans historia;
- SPRÅK Förmåga till korrekt och precis språkdräkt;
- DISP Svarets disposition, d.v.s. förmågan att föra en argumentation utan luckor, motsägelser och onödiga upprepningar;
- SJÄLV Förmågan att självständigt och kritiskt bedöma de konsekvenser och slutsatser som följer av den identifierade frågeställningen/problemformuleringen.

Det är viktigt att studenten läser frågan noggrant. Resonemang som saknar koppling till den aktuella frågeställningen påverkar bedömningen i negativ riktning. Det gäller i synnerhet allmänna beskrivningar av olika metodläror eller övriga resonemang utan tydlig koppling till den aktuella frågan. Studentens förmåga att korrekt tolka frågans innebörd ingår i bedömningen; det saknas därför anledning att i svaret beskriva hur frågan har uppfattats.

Skriv god juridisk prosa. Svarets språkliga utformning ingår i bedömningen.

Ett väldisponerat och strukturerat svar ges ett högre betyg än sådana svar som är ostrukturerade.

Skrivtiden är fyra (4) timmar. Inga hjälpmedel är tillåtna. Tentamen sker digitalt i programmet Exia. Salsskrivningen bedöms enligt en fyrgradig betygsskala (U, B, Ba, AB).

Det slutliga betyget utgör en sammanvägning av betygen på samtliga examinationsmoment (PM och salsskrivning). För slutbetyg fordras dessutom fullgjorda obligatorier.

Såväl den romerska rätten som den juridiska metodlärans historia ska ha tenterats med godkända resultat för ett godkänt betyg på kursen som helhet. Ett underkänt betyg på något av kursens delmoment kräver därför att det aktuella kursmomentet tenteras om.

Särskilt om den metakognitiva uppgiften vid salsskrivningen

Vad är en metakognitiv analys?

En vanlig definition av begreppet *metakognition* är att betecknar ”kunskapen om samt regleringen av de kognitiva aktiviteterna vid lärandeprocesser”. Metakognitiva färdigheter innebär att studenten är medveten om hur denne angriper ett problem, kan bedöma hur bra det går att lösa det aktuella problemet samt kan styra tankeprocesserna om de skenar iväg eller kommer in på ett ofruktbart spår.

Den metakognitiva uppgiften skiljer sig således något från de två övriga svaren i skrivningen. Istället för att besvara en given essäfråga, är uppgiften att dels beskriva hur du gick till väga för att försöka besvara frågan, dels bedöma hur väl du har lyckats med att besvara den aktuella frågan. I det förstnämnda fallet gäller det således att beskriva den tankeprocess som ligger bakom det tänkta svaret; i det sistnämnda fallet gäller det istället att bedöma resultatets,

d v s svarets, styrkor och svagheter. Båda dessa uppgifter skall utföras med utgångspunkt i en bestämd måttstock; i detta fall kursens bedömningskriterier.

En sådan analys förutsätter naturligtvis att man redan har löst uppgiften och ställt upp ett ”tänkt” svar, vilket är förutsättningen för att tentanden skall kunna redogöra för tankarna bakom svaret och bedöma svarets styrkor och svagheter. Detta innebär att din analys måste innehålla en hel del hänvisningar till ditt svar på frågan. Du kan göra detta på två olika sätt: Antingen skriver du in ditt ”tänkta” svar i Exia och därefter skriver du din analys och hänvisar till svaret ovan eller nedan. En annan möjlighet är att skriva in svaret i Exia och, när du genomför din analys, klippa och klistra in relevanta avsnitt. När du är färdig med analysen kan du radera svaret. Båda sätten är godtagbara och du väljer själv vad som passar dig bäst.

Närmare om kursens bedömningskriterier

Kursens bedömningskriterier återfinns ovan. Varje bedömningskriterium ges där också en kortfattad beskrivning. Det finns dock anledning att göra några förtydliganden:

- ID - förmågan att identifiera den eller de frågeställningar som aktualiseras, d.v.s. svarets relevans i förhållande till den aktuella frågeställningen

Detta bedömningskriterium tar sikte på studentens förmåga att korrekt tolka frågetexten. Om man inte förstår frågans innebörd, så kommer svaret delvis eller i sin helhet brista i relevans. Man har helt enkelt inte svarat på den aktuella frågan. Här gäller det, som i all tolkning, att vrida och vända på de ord, satser och meningar som ingår i frågans text. Vad betyder t ex begreppet *rättsbildning*? Är det något annat än lagstiftning? Kan man bilda rätt på andra sätt än genom lag? Notera att det inte går att tolka enskilda meningar i texten isolerade från texten helhet.

- FAK - faktakunskaperna i rättsvetenskapens och den juridiska metodlärans historia

Detta bedömningskriterium är ganska självklart. Det rör sig härvidlag om materiell kunskap i ämnet. Märk dock att den kunskap som avses måste vara relevant för den fråga som har identifierats (ID). Allmänna kunskaper om olika skolor ingår inte i denna bedömning.

- SPRÅK - förmåga till korrekt och precis språkdräkt

Detta bedömningskriterium tar sikte på svarets språkliga form. Är begreppsanvändningen korrekt? Har studenten t ex skiljt rätt från juridik? Är syftningar i texten klara och är satsbyggnaden korrekt? Kort sagt avser detta bedömningskriterium hur väl du har uttryckt dina tankar i skriftlig form.

- DISP - svarets disposition, d.v.s. förmågan att föra en argumentation utan luckor, motsägelser och onödiga upprepningar

Bedömningskriteriet DISP är det kriterium som brukar ställa till störst problem för studenterna. En del brukar uppfatta detta såsom ett krav på en innehållsförteckning eller plan över de punkter man tänker behandla. Av beskrivningen – ”förmågan att föra en argumentation utan luckor, motsägelser och onödiga upprepningar” - framgår att det inte rör

sig om en innehållsförteckning. Istället är det den materiella argumentation eller tankeprocess som leder fram till de slutsatser som studenten har dragit, som skall redovisas. Detta är ju kärnan i allt akademiskt tänkande, då det är argumentationens (bevisningens) hållbarhet som avgör slutsatsernas tillförlitlighet. I kursen ställs de vanliga kraven på en hållbar argumentation, nämligen att den skall sakna luckor, motsägelser och onödiga upprepningar. Din uppgift är således att med utgångspunkt i frågan redogöra för hur du kom fram till och därmed underbygger dina slutsatser.

- SJÄLV - förmågan att självständigt och kritiskt bedöma de konsekvenser och slutsatser som följer av den identifierade frågeställningen/problemformuleringen.

Vad gäller detta bedömningskriterium så finns det anledning att understryka att de frågor som ställs i salsskrivningen i allmänhet är sådana spörsmål där inga absolut rätta eller felaktiga svar finns. Slutsatserna kommer alltid att innehålla subjektiva inslag. Bedömningen avser i så fall inte om studenten har ”tyckt” rätt eller fel, utan endast hur väl underbyggda slutsatserna är och hur långt studenten har lyckats driva sina tankegångar.

Vad skiljer ett essäsvaret från en metakognitiv uppgift?

Skillnaden mellan den metakognitiva analysen och det ”normala” svaret är att du främst beskriver tillvägagångssättet, inte resultatet. Annorlunda uttryckt: Du använder frågan och ditt tänkta svar såsom belegg för dina metakognitiva slutsatser, istället för som i ett vanligt svar, där den bakomliggande tankeprocessen bara i bästa fall kan ”räknas ut” och där resultaten av argumentationen utgör själva svaret. När du skall bedöma ditt svars styrkor och svagheter, gäller det istället att bedöma svarets hållbarhet – i jämförelse med frågan – med utgångspunkt i bedömningskriterierna, d.v.s. du skall agera som din egen examinator.

Varför ingår metakognition i kursen?

Skälet till detta inslag i undervisningen och examinationen är att många studenter har haft stora svårigheter att förstå att de uppgifter som examineras i denna kurs inte enbart är en fråga om att redovisa inhämtade kunskaper, utan att det också krävs färdigheter att använda dessa kunskaper samt förmåga att värdera – avväga - olika alternativa argument. Det är alltså i hög grad argumentationens kvalitet som avgör slutsatsernas hållbarhet. I en metakognitiv analys läggs fokus just på förståelse av vilket problem som skall lösas, hur detta skall ske och vilka alternativa angreppssätt som skulle kunna komma till användning. Ett metakognitivt inslag i kursen skall alltså undanröja all osäkerhet om vad som efterfrågas och hur detta bedöms. En ytterligare fördel med en metakognitiv uppgift i examinationen är att den utgör ett annat sätt att undersöka om och i hur grad studenten har inhämtat de kunskaper, färdigheter och förhållningssätt som kursen skall förmedla. Studenten får alltså en ytterligare chans att bevisa att han eller hon har uppnått kursens pedagogiska mål.

Tillträde till tentamen

Den nivå kursen är lagd på förutsätter att du har förvärvat grundläggande juridiska färdigheter. För tillträde till undervisning och examination krävs godkända resultat i de kurser som ingår i första, andra, tredje och fjärde terminen samt godkänt resultat i Processrätt.

Anmälan till tentamen

För att få tentera krävs att studenten har anmält sig till tentamenstillfället före angivet datum. Anmälan till tentamen gör studenterna själva i Fastreg senast angivet datum. Placering inför tentamen hittar ni på hemsida strax innan tentamensdatumet. Anmälan till salstentamen förutsätter registrering på kursen. Studenter som inte anmält sig kan normalt inte beredas plats på salstentamen. Alla studenter har rätt att istället för ordinarie betyg få betyg enligt den målrelaterade sjugradiga betygsskalan. Student som önskar betyg enligt denna skala måste dock anmäla detta till kurssekreteraren minst fem arbetsdagar före den salstentan. Finns behov av extra åtgärder i samband med salstentan på grund av funktionshinder ska detta anmälas till kurssekreteraren (se nedan under Funktionshinder).

Fr.o.m. 150301 kommer resultat på tentamina som inlämnas blanka rapporteras med ett underkänt betyg, dvs. ”U”.

Handlingar som ska medtagas vid tentamen

Till tentamen ska godkänd legitimation medtas.

Tillåtna hjälpmedel och ordningsregler

Vid tentamen tillämpas examinationsalternativ 1 (ett). Inga hjälpmedel är tillåtna. Kurslitteraturen och övrigt kursmaterial får således inte tas med på tentamen.

Information om de olika examinationsalternativen (Examinationsregler på Juridiska institutionen) samt de ordningsregler (Tentamensregler vid Stockholms universitet) som gäller finns på Juridiska institutionens hemsida, under Utbildning – Allmän studieinformation. Tentanden ansvarar själv för att ta del av denna information. Kontakt alltid kursadministratören vid tveksamhet.

Förekomsten av otillåtna hjälpmedel, anteckningar och liknande samt brott mot ordningsreglerna kan föranleda en anmälan till universitetets disciplinnämnd. Disciplinnämnden, som leds av rektor, kan besluta om varning eller avstängning från studierna.

Inlämning av tentamen

Salstentamen är digital och skrivs i Exia. Information med en lathund om att skriva tentamen i Exia finns på hemsidan under Kursmaterial/Rättsvetenskapens och den juridiska.../Inför tentamen.

Betygskriterier

AB

Studenten rör sig obehindrat mellan de olika juridiska metodlärorna som behandlats under kursen. Studenten analyserar de juridiska metoderna utifrån allmän kunskapsteori och historisk kontext. Studenten förmår dessutom genomföra en självständig, kritisk och juridiskt övertygande analys av en given rättsvetenskaplig eller juridisk frågeställning, liksom att konstruera kreativa och metodologiskt koherenta argument i juridiska frågor. Studenten har en god förmåga att bedöma de praktiska konsekvenser, som följer av metodvalet. Studenten har, med utgångspunkt i angivna bedömningsgrunder, visat mycket god förmåga till metakognitiv reflektion avseende den egna prestationen.

Ba

Studenten uppvisar god förtrogenhet med de olika juridiska metodlärorna som behandlats under kursen. Studenten förmår även förklara metodernas koppling till allmän kunskapsteori, liksom till den historiska kontexten. Studenten förmår dessutom genomföra en ur ett metodologiskt perspektiv korrekt och juridiskt relevant analys av en given rättsvetenskaplig eller juridisk frågeställning. Studenten är väl införstådd med de praktiska konsekvenser som följer av metodvalet. Studenten har, med utgångspunkt i angivna bedömningsgrunder, visat god förmåga till metakognitiv reflektion avseende den egna prestationen.

B

Studenten kan på ett adekvat sätt redogöra för de juridiska metodlärorna som behandlats under kursen. Studenten förmår även redogöra för kopplingen mellan juridisk metod, allmän kunskapsteori och historisk kontext. Studenten förmår dessutom genomföra en ur ett metodologiskt och juridiskt perspektiv godtagbar analys av en rättsvetenskaplig eller juridisk frågeställning. Studenten kan redogöra för de praktiska konsekvenser som följer av metodvalet. Studenten har, med utgångspunkt i angivna bedömningsgrunder, visat tillfredsställande förmåga till metakognitiv reflektion avseende den egna prestationen.

U

Studenten saknar grundläggande färdigheter vad avser förmågan att identifiera och beskriva de juridiska metodlärorna som behandlats under kursen. Studenten kan inte heller redogöra för sambanden mellan juridisk metod, allmän kunskapsteori och historisk kontext. Studenten saknar förmåga att genomföra en metodologiskt och juridiskt godtagbar analys av en rättsvetenskaplig eller juridisk frågeställning. Studenten saknar grundläggande insikt i de praktiska konsekvenser som följer av metodvalet. Studenten har, med utgångspunkt i angivna bedömningsgrunder, visat bristande förmåga till metakognitiv reflektion avseende den egna prestationen.

Betygskriterier enligt den målrelaterade sjugradiga betygsskalan

A

Studenten rör sig obehindrat mellan de olika juridiska metodlärorna som behandlats under kursen. Studenten analyserar de juridiska metoderna utifrån allmän kunskapsteori och historisk kontext. Studenten förmår dessutom genomföra en självständig, kritisk och juridiskt övertygande analys av en given rättsvetenskaplig eller juridisk frågeställning, liksom att konstruera kreativa och metodologiskt koherenta argument i juridiska frågor. Studenten har en god förmåga att bedöma de praktiska konsekvenser, som följer av metodvalet. Studenten har, med utgångspunkt i angivna bedömningsgrunder, visat synnerligen god förmåga till metakognitiv reflektion avseende den egna prestationen.

B

Studenten uppvisar god förtrogenhet med de olika juridiska metodlärorna som behandlats under kursen. Studenten analyserar de juridiska metoderna utifrån allmän kunskapsteori och historisk kontext. Studenten förmår dessutom genomföra en självständig analys av en given rättsvetenskaplig eller juridisk frågeställning, liksom att konstruera metodologiskt koherenta argument i juridiska frågor. Studenten har en god förmåga att bedöma de praktiska konsekvenser, som följer av metodvalet. Studenten har, med utgångspunkt i angivna bedömningsgrunder, visat mycket god förmåga till metakognitiv reflektion avseende den egna prestationen.

C

Studenten uppvisar god förtrogenhet med de olika juridiska metodlärorna som behandlats under kursen. Studenten förmår även förklara metodernas koppling till allmän kunskapsteori, liksom till den historiska kontexten. Studenten förmår dessutom genomföra en ur ett metodologiskt perspektiv korrekt och juridiskt relevant analys av en given rättsvetenskaplig eller juridisk frågeställning. Studenten är väl införstådd med de praktiska konsekvenser som följer av metodvalet. Studenten har, med utgångspunkt i angivna bedömningsgrunder, visat god förmåga till metakognitiv reflektion avseende den egna prestationen.

D

Studenten kan på ett adekvat sätt redogöra för de juridiska metodlärorna som behandlats under kursen. Studenten har en god förmåga att redogöra för kopplingen mellan juridisk metod, allmän kunskapsteori och historisk kontext. Studenten förmår dessutom genomföra en ur ett metodologiskt och juridiskt perspektiv god analys av en rättsvetenskaplig eller juridisk frågeställning. Studenten kan redogöra för de praktiska konsekvenser som följer av metodvalet. Studenten har, med utgångspunkt i angivna bedömningsgrunder, visat förmåga till metakognitiv reflektion avseende den egna prestationen.

E

Studenten kan på ett adekvat sätt redogöra för de juridiska metodlärorna som behandlats under kursen. Studenten förmår även redogöra för kopplingen mellan juridisk metod, allmän

kunskapsteori och historisk kontext. Studenten förmår dessutom genomföra en ur ett metodologiskt och juridiskt perspektiv godtagbar analys av en rättsvetenskaplig eller juridisk frågeställning. Studenten kan redogöra för de praktiska konsekvenser som följer av metodvalet. Studenten har, med utgångspunkt i angivna bedömningsgrunder, visat tillfredsställande förmåga till metakognitiv reflektion avseende den egna prestationen.

Fx

Studenten har en viss färdighet vad avser förmågan att identifiera och beskriva de juridiska metodlärorna som behandlats under kursen. Studenten förmår emellertid ej på ett tillfredsställande redogöra för sambanden mellan juridisk metod, allmän kunskapsteori och historisk kontext. Studenten har inte uppvisat godtagbar förmåga att genomföra en metodologiskt och juridiskt analys av en rättsvetenskaplig eller juridisk frågeställning. Studenten saknar grundläggande insikt i de praktiska konsekvenser som följer av metodvalet. Studenten har, med utgångspunkt i angivna bedömningsgrunder, visat bristande förmåga till metakognitiv reflektion avseende den egna prestationen.

F

Studenten saknar grundläggande färdigheter vad avser förmågan att identifiera och beskriva de juridiska metodlärorna som behandlats under kursen. Studenten kan ej heller redogöra för sambanden mellan juridisk metod, allmän kunskapsteori och historisk kontext. Studenten saknar förmåga att genomföra en metodologiskt och juridiskt godtagbar analys av en rättsvetenskaplig eller juridisk frågeställning. Studenten saknar grundläggande insikt i de praktiska konsekvenser som följer av metodvalet. Studenten saknar, med utgångspunkt i angivna bedömningsgrunder, förmåga till metakognitiv reflektion avseende den egna prestationen.

Sammanvägning av betyg

Enligt riktlinjer fastställda av Juridiska institutionen gäller följande för sammanvägning av betyg i Rättshistoria:

I. Betygsättning av salsskrivning

Sammanvägningstabell för betyg på salsskrivning

Moment I Tenta	Moment II Tenta	Moment III Tenta Metakognitiv uppgift	Totalbetyg för salsskrivningen
AB	AB	AB	AB
AB	AB	Ba	AB
AB	AB	B	AB
AB	Ba	Ba	AB
AB	Ba	B	Ba
Ba	Ba	Ba	Ba
AB	B	B	Ba
Ba	Ba	B	Ba
Ba	B	B	B
B	B	B	B

Om något av svaren på fråga 1 – 3 i salsskrivningen skulle åsatts betyget U gäller följande:

Moment I Tenta	Moment II Tenta	Resultat
U	AB	Ba och Ba
U	Ba	B och B
U	B	U och U
U	U	U och U

Underkänt betyg på moment III, den metakognitiva uppgiften, innebär att den uppgiften måste tenteras om vid ett senare tillfälle. Skälet är att denna uppgift avser ett bestämt lärandemål i kursplanen och att samtliga lärandemål måste vara uppfyllda för att studenten ska kunna ges ett godkänt kursbetyg. Observera att den student som blivit underkänd på den metakognitiva uppgiften inte behöver göra om resten av examinationen, om denne har godkänt resultat i övrigt.

II. Sammanvägning för betygen på salsskrivningen och PM-uppgiften i romersk rätt

Moment I – III Tenta 2/3 av det totala betyget	Moment IV PM 1/3 av det totala betyget	Kursbetyg
AB	AB	AB
AB	Ba	AB
AB	B	AB
Ba	AB	Ba
Ba	Ba	Ba
Ba	B	Ba
B	AB	Ba
B	Ba	B
B	B	B

Begäran om omprövning

Efter varje skrivningstillfälle anordnas en tentamensgenomgång, då examinator redogör för sin rättning av PM respektive salsskrivning. Studenten har möjlighet att begära omprövning av sitt betygsbeslut.

Information om förfarandet vid omprövningar finns på Juridiska institutionens hemsida, se under *Utbildning / Allmän studieinformation / Omprövning av betyg*.

Övriga kontaktuppgifter

Fråga lärarna? Studenter som har frågor rörande *den juridiska metodlärans historia* kan mejla dessa till följande adress: rh@juridicum.su.se. Mejlet går ut till samtliga lärare, vilket givetvis ökar chansen att få ett snabbt svar.

Funktionshinder

Allmänt

Målet är att alla studenter vid Stockholms universitet ska ha lika rättigheter och möjligheter oavsett funktionshinder. Du kan läsa mer i Stockholms universitets "Handlingsplan för likabehandling av studenter med funktionshinder" på www.su.se under rubrikerna "Utbildning", "Studentservice" och "Studera med funktionsnedsättning". Kontakta Studentavdelningens sektion Service för studenter med funktionsnedsättning i god tid före studiestarten för att diskutera ditt individuella stödbehov och för att få nödvändig information. För att boka tid och diskutera stödåtgärder, maila till studentstod@su.se. Studenter med dyslexi vänder sig med fördel direkt till dyslexipedagog Elisabeth Åman.

Särskilt pedagogiskt stöd vid högskolestudier

Studenter med funktionshinder har möjlighet till s.k. särskilt pedagogiskt stöd vid högskolestudier. Som exempel kan nämnas alternativa examinationsformer, såsom förlängd tentamenstid eller enskild tentamen vid dator m.m. Det ankommer på varje berörd student att, i den mån han eller hon vill ta del av de särskilda åtgärder som har utlovats, inför kursstarten i varje ämne i god tid (minst 4 veckor) kontakta institutionens kontaktperson. Genom ett skriftligt intyg från Studentavdelningens sektion Service för studenter med funktionsnedsättning vid Stockholms universitet ska studenten styrka att han eller hon har en funktionsnedsättning. Kontaktperson vid Juridiska institutionen är studierektor Viktoria Pettersson, tfn: 08-16 13 04 eller e-post: viktoria.pettersson@juridicum.su.se

Examination vid funktionshinder

Studenten måste senast 3 veckor före tentamenstillfället meddela kurssekreterare/amanuens att examinationen ska genomföras så att eventuella extra åtgärder kan vidtas. Om anmälan inkommer senare kan institutionen inte garantera att examinationen kan genomföras såsom önskas. Observera att studenten även ska anmäla sig till tentamen på sedvanligt sätt i Fastreg senast tre arbetsdagar före dag för tentamen.

Studentinflytande och kursutveckling

Samtliga studenter uppmanas att fylla i en kursutvärdering i slutet av kursen och i samband med den skriftliga tentamen. Kursutvärderingen har stor betydelse för kvalitetssäkringen av kursens innehåll och pedagogiska upplägg. Kursen förändras och utvecklas kontinuerligt, och de synpunkter och idéer som framförs i kursutvärderingen övervägs alltid noga.

Schemalagd kursvärdering

Vid senaste kursomgången – under höstterminen 2019 – schemalades kursvärderingen, vilket ledde till en betydligt högre svarsfrekvens än tidigare (knappt 70 procent). Detta innebär att resultaten får antas vara representativa för hela studentgruppen.

Kritiskt tänkande i juridik och rättsvetenskap

Kursen i sin helhet anses vara väl strukturerad och genomtänkt, även om kursens perspektiv på rätten och juridiken – åtminstone till en början – kan te sig abstrakt och svårtillgängligt. På frågan om vad de tar med sig från kursen in i sitt framtida yrkesliv svarar flertalet att de efter genomgången kurs har fått ett annan och fördjupad förståelse av den juridiska metoden och juristrollen.

”Under kursen har lärarna gjort klart för oss att denna kurs underlättar för förståelsen om rättens utveckling och hur denna kunskap är nyttig. Jag upplever att det är helt sant. De olika aspekter som vi har fått ta till oss gör det kritiska tänkandet mer lättillgängligt.”

Flera framhåller, som i citatet ovan, att i kursen konkretiseras kritiskt och självständigt tänkande i rättsvetenskapen och juridiken.

Lärlarlaget

Lärlarnas insatser får överlag mycket goda omdömen. Studenterna uppfattar lärlarna såsom kunniga, engagerade och effektiva. Likformighet i undervisning och examination garanteras av ett nära kollegialt samarbete i lärlarlaget.

Tester, övningar och betydelsen av ett facit

Av kursvärderingen framgår vidare att studenterna genomgående uppskattar kursens instuderingsmaterial samt de tester och övningar som återfinns i kursens pedagogiska plattform. Tyvärr har det visat sig att många studenter har "sparat" de tester (duggor) som är kopplade till föreläsningarna i den juridiska metodlärens och rättsvetenskapens historia. Tanken med dessa tester var att ge studenterna en möjlighet att kontrollera att de behärskar innehållet i föreläsningarna. Ett antal studenter efterfrågar "facit" till alla övningar och frågor, trots att detta egentligen är till mycket liten nytta vid inläsningen. De uppgifter och frågor som ingår i kursens examination är alltid nya och studenten belönas således inte för att denne har lärt in givna svar på gamla tentamensfrågor eller andra övningsuppgifter. Ett särskilt problem utgör därvidlag de s.k. AB-kompendier i rättshistoria som saluförs till studenterna. Alltför många studenter förlitar sig på att de kan absolvera kursinnehållet genom att lära sig föreläsningar och gamla studentsvar utantill. Det finns anledning att redan varna för detta sätt att lägga upp studierna i rättshistoria, då vi av erfarenhet vet att det leder till mycket dåliga resultat vid examination.

Metakognitiv analys

Motsatt effekt har istället den s.k. metakognitiva analys, som infördes i undervisning och examination från och med vårterminen 2018, haft: Studenternas förmåga att framgångsrikt uppfylla kursens förväntade studieresultat och betygskriterier förbättrades avsevärt, när de med utgångspunkt i kursens bedömningsgrunder fick i uppgift att kritiskt analysera och bedöma kvaliteten i sin egen och andras argumentation. Den metakognitiva uppgiften har medfört att tentanderna också i de två övriga uppgifterna i tentamen har använt ett mer strukturerat och kreativt sätt att besvara de givna frågorna. Dessutom ger denna uppgift studenterna ytterligare ett sätt att styrka sina kunskaper och färdigheter i ämnet, vilket gör examinationen mer representativ för kursens pedagogiska mål.

Studentaktivering och co-teaching (medlärande)

En återkommande och omdiskuterad fråga i de senaste årens kursvärderingar har varit huruvida studentpresentationer under seminarierna bidrar till studenternas inläring. Kritiken har dels gällt presentationernas vara eller inte vara, dels hur kommunikationen mellan basgrupperna och läraren har fungerat under seminariet. Generellt förefaller flertalet finna studentpresentationer pedagogiskt ineffektiva. En vanlig uppfattning är att presentationerna är ett slöseri med de få lärarledda undervisningstimmar som institutionens ekonomi medger, då det ändå är "expertens", d v s lärarens, svar på seminariefrågorna som är av intresse för studenterna. Denna invändning hade varit begriplig, om kursens pedagogiska mål enbart skulle avse passiva kunskaper. I examinationen i Rättshistoria läggs istället tyngdpunkten vid den enskilde studentens förmåga att tillämpa sina kunskaper på ett självständigt och kritiskt sätt. En sådan förmåga kan man inte läsa eller lyssna sig till; den måste man öva. Därmed är studentaktivering, enligt lärargruppens mening, absolut nödvändig för att studenterna skall kunna nå kursens förväntade studieresultat. Även lärlarlaget har dock noterat att studentpresentationerna ofta är tidsineffektiva, tar sikte på rena fakta och sällan innehåller någon egentlig analys av seminarietematiken. Av detta skäl provade vi under ht 2019 vid samtliga seminarier en annan modell för studentaktivering, nämligen s k *co-teaching*, där

basgrupperna tillsammans med seminarieledaren diskuterar den aktuella tematiken. Experimentet har utfallit väl. Flertalet studenter föredrar denna form av studentaktivering. En ganska typisk kommentar är att:

”Strukturen i undervisningen och tydliga kriterier vi examineras mot. Det är mycket bra att i undervisning diskutera kriterierna och applicera och exemplifiera på konkreta frågor som liknar de vi kan examineras på. Upplägget med "team-teaching" på seminarier och gruppövningar är mycket bra, det är mer pedagogiskt och givande för hela gruppen än om undervisning enbart hålls av den redovisande gruppen eller enbart av läraren och är mer effektiv än en öppen diskussion med handuppräknning då det tenderar att bara vara ett par elever som svarar på frågor och diskuterar.”